

THE EUROPEAN DISCOVERY OF CHINA POMPEU FABRA UNIVERSITY BARCELONA

MATTEO RICCI I LA MISSIÓ JESUÏTA ESTUDIANTS XINESOS I CONFUCIANISME

El llibre de Ricci i Trigault va tenir una popularitat a Europa només comparable amb la de Mendoza trenta anys abans. Si comparem ambdós llibres, el de Ricci és més breu, molt més realista i més atractiu per als literats europeus.

A més, Ricci no era un escriptor de butaca com Mendoza. Va entrar a la Xina amb un somni i un projecte per complir-lo. Després de passar-hi quasi dues dècades i **d'haver adquirit un** coneixement ben fluïd de la llengua i la cultura xineses, va ser admès per la cort xinesa, i va obtenir permís per establir una casa missionera permanent just davant de la Ciutat Prohibida, a Beijing. Les seves Memòries són intenses però alegres, i resulten creïbles. Sobretot **a l'esquema** original, que no va ser retocat per Trigault i que va ser trobat i publicat al segle XX.

La descripció de la Xina de Ricci seguia la línia dels seus predecessors ibèrics pel que fa a la descripció geogràfica. Com en els casos de Rada, Loarca i Mendoza, fa un ús extensiu del compendi geogràfic del Guangyu Tu. Com aquests altres escriptors, Ricci té molts coneixements del sud-est de la Xina, però també va passar molts anys en ambdues capitals xineses, Nanjing i Beijing, i això li va donar una percepció molt més acurada de la vida urbana i intel·lectual de la Xina.

El llibre de Ricci tractava sobretot del món de la classe burgesa, rica i erudita. Va passar-hi dues dècades amb ells, amb qui menjava, debatia, llegia els seus llibres i combinava activament les seves xarxes. Els jesuïtes mateix **van ser objecte d'un entrenament rigorós i una selecció** personal molt acurada. I això va permetre a Ricci comprendre i simpatitzar amb les expectatives i les **frustracions que comportava la promoció a través d'exàmens**.

A més, la seva empatia amb la classe erudita xinesa va fer el seu llibre atractiu per als erudits europeus. Adoneu-vos **com Ricci comenta l'estatus polític dels literats xinesos afirmant rotundament que "tot i que no es pot dir que en aquest regne els filòsofs siguin reis, es pot dir que el rei és governat pels filòsofs"**. Aquesta imatge idíl·lica va ser **completada amb l'afirmació** que els militars estaven sotmesos a les autoritats civils. Tot això era música per a les orelles

dels erudits europeus. En cert sentit, Ricci era el portaveu que connectava els erudits xinesos amb una audiència d'erudits europeus.

Ricci admira el sistema educatiu xinès i descriu acuradament com els candidats es preparaven per als exàmens, els continguts dels exàmens, les diferències entre els seus tres nivells i el **camí que cada tipus d'examen obria a l'estatus, el poder i la riquesa.**

També comprèn **la duresa d'aquesta escala que ha de portar cap a l'èxit: ell mateix havia passat temps durs mentre vivia al sud de la Xina i on va ser menyspreat pel seu hàbit budista mentre s'esforçava dia i nit per aprendre literatura clàssica xinesa.** Finalment, Ricci coneixia tots els textos clàssics de memòria i era capaç de debatre'ls. Mai no va fer els exàmens i es va educar a **si mateix, però el seu entrenament quasi s'aproximava als seus, així que els oficials xinesos l'anomenaven "Xiru", "l'erudit occidental", i per tant, el consideraven com un igual.**

El relat de Ricci excel·leix allà on tracta sobre la classe erudita: en descriu detalladament l'escriptura i la impremta; però també el paper, la tinta, els pinzells. Explica les visites que els erudits es fan els uns als altres, els regals que intercanvien, les targetes de visita que envien i els ventalls multicolors que destaquen els seus moviments i als quals atribueix un significat social similar al dels guants a Europa. També exalta les arts decoratives, que delecten els erudits xinesos: porcellanes i laques, amb una bellesa i uns processos de producció que descriu exhaustivament.

Les Memòries de Ricci destaquen quan parla d'allò que va veure personalment, fins i tot quan en té una opinió negativa. A vegades, no pot evitar un cert menyspreu cultural, especialment **relatiu a les arts: rebutja l'arquitectura xinesa, perquè la troba fràgil i insubstancial quan la compara amb l'estil europeu. Critica la seva pintura per la seva falta d'ombres i de perspectiva; i menysprea la seva música com un ritme de cops monòtons. Sovint l'incomoda el marc intel·lectual dels erudits: la seva manca de lògica l'exaspera.**

Per altra banda, quan tracta dels rumors, a vegades s'equivoca: aquest és el cas, per exemple, en parlar dels viatges xinesos a l'oceà Índic, que considera massa estranys per ser certs, degut a la pobre qualitat dels vaixells oceànics xinesos. És a partir del text de Ricci que Zheng He desapareix de la memòria europea.

Ricci emfatitza les fites destacades de l'astronomia xinesa, i considera que només tenen un problema, basar-se exclusivament en l'observació sense una base matemàtica. Un acadèmic va dir que els jesuïtes marxaven a l'ombra de les matemàtiques.

Però malgrat aquestes crítiques lleus, Ricci se sent ben còmode amb la filosofia moral que inunda els cercles erudits i que ell identifica com una religió natural. Segons Ricci, el confucianisme estava predisposat naturalment per al cristianisme i només requeria modificacions menors. Exalça els llibres antics xinesos que ensenyaven als homes a ser virtuoses i a **fer-se devots a la pau i l'ordre públic. Considera que els ensenyaments antics xinesos són més racionals que els dels antics romans, grecs o egipcis.** Admira Confuci, a qui reconeix com el príncep dels filòsofs. I la seva identificació amb el que ell anomena

confucianisme és tan absoluta que els detractors de Ricci afirmaran que els conversos jesuïtes eren, de fet, confucians monoteïstes.